

Jaarverslag 2012

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Verenigingszaken.....	4
1.1 Organisatie.....	4
1.2 Financieel jaarverslag	7
2. Kennisvermeerdering	9
3. Voorlichting	10
4. Vleermuisbescherming.....	13
5. Winterverblijfplaatsen.....	15
6. Kolonietellingen.....	17
7. Zolderonderzoek	18
8. Project vleermuiskasten	19
9. Afhandeling vleermuis meldingen	21

Voorwoord

Dit is al weer het 22ste jaarverslag van de Vleermuiswerkgroep Gelderland (VleGel). Een jaar waarin weer veel is ondernomen. Zowel door de VleGel als geheel, als door de regio's en door actieve leden. Veel activiteiten zijn vergelijkbaar met die van voorgaande jaren, zoals de workshop herkenning van winterslapende dieren en de excursie naar Klein Heidekamp (die dit jaar weer wél goed werd bezocht). Een echt nieuwe ontwikkeling of overkoepelend thema ontbrak, na het afsluiten van het Atlasproject.

De VleGel heeft, in samenwerking met Stichting Landschapsbeheer Gelderland en een aantal gemeenten, een goed georganiseerd en functionerend netwerk voor de afhandeling van klachten en meldingen. Mensen met vleermuizen in huis, soms met klachten over overlast, soms alleen met een verdwaalde vleermuis in huis, of een kolonie aan huis, worden goed, snel en deskundig geholpen. Ons vrijwilligersnetwerk heeft in Nederland geen gelijke. Hulde aan alle betrokkenen.

Spijtig is wel dat de opvang van gewonde of verdwaalde vleermuizen aan veel striktere regels is verbonden dan voorheen. Voor gewone leden met veel vleermuisdeskundigheid is het bijna onmogelijk om aan de regels te voldoen, terwijl de reguliere dierenopvangcentra meestal de deskundigheid ontberen om de vleermuizen te verzorgen. Gelukkig springen onze leden met raad en daad bij.

Vleermuizen staan steeds meer in de belangstelling. Regelmatig nog als enge diertjes, maar vaker ook als interessante schepselen der natuur. Bij de VleGel merken we die belangstellingen bij publieksexcursies, aanvragen voor deelname aan milieumarkten en dergelijke, aan de publiciteit rond de Nacht van de Vleermuis. In die Nacht is op verschillende plaatsen een publieksexcursie verzorgd. We zullen de komende jaren ook weer vaker naar buiten treden om te laten zien hoe mooi de natuur is en hoe spannend de vleermuizen zijn.

Het blijkt in de praktijk vaak moeilijk de wettelijke bescherming van vleermuizen goed vorm te geven. Er gaat wel eens iets echt mis, veel vaker is het de moeite waard om initiatiefnemer of gemeente te wijzen op de (mogelijke) aanwezigheid van vleermuizen en de mogelijkheden hun leefgebied in tact te laten.

Het Atlasproject moge dan afgelopen zijn, we willen meer weten over de verspreiding en aantallen in onze provincie. We gaan door met wintertellingen, zoldertellingen, kastenonderzoek en wittevlekkenexcursies. En het Vlegelkamp 2013 zal weer in de voorzomer zijn, in een deel van de provincie waarvan we nog weinig weten.

Er valt nog veel te ontdekken en genieten: vleermuizen zijn spannend.

Met vriendelijke groeten,
Marc van der Valk, voorzitter

1. Verenigingszaken

1.1 Organisatie

Leden

Het aantal leden is in 2012 per saldo met 8 afgenomen tot 116 op 31 december. De redenen van opzeggen zijn heel divers. De meest gehoorde reden is dat men minder tijd heeft (gekregen) om aan vleermuizen te besteden en dan een lidmaatschap niet meer zinvol vindt. Ook het aantal donateurs is met 1 afgenomen tot 3.

Bestuur

Op de ALV kon gelukkig de vacante positie van 5e bestuurslid weer ingevuld worden. Herman Heskamp is al vele jaren lid van VleGel en heeft door zijn pensionering tijd vrij gekregen om het bestuur te ondersteunen. Frans Bosch en Tjeerd Kooij werden voor een nieuwe periode van 3 jaar herkozen.

De bestuurssamenstelling was op 31 december 2012 als volgt:

- Marc van der Valk, voorzitter
- Hans Hartvelt, secretaris
- Frans Bosch, penningmeester
- Tjeerd Kooij, kennis- en activiteitencoördinator
- Herman Heskamp, voorlichtingscoördinator

Regiostructuur

Ter bevordering van de onderlinge contacten en ter ontlasting van het bestuur is een regiostructuur ontwikkeld, waarbij Gelderland is opgedeeld in 15 regio's. In 2012 heeft de regio Land van Maas en Waal ook een regiocoördinator gekregen (Eric Janssen). Eind 2012 moesten 3 regio's het helaas nog zonder regiocoördinator stellen. De mate waarin activiteiten in de regio's worden aangeboden (waarvan overigens ook niet-leden kunnen deelnemen) verschilt sterk per regio. Regiocoördinatoren worden aangemoedigd om verslagjes van hun activiteiten te publiceren in de ledenbrief.

Algemene Ledenvergadering

De jaarlijkse Algemene Ledenvergadering (ALV) is bij uitstek het moment waarop de leden elkaar ontmoeten, nieuws en ervaringen uitwisselen en de ontwikkelingen binnen de vereniging worden besproken. In 2012 werd de ALV traditiegetrouw gehouden op de laatste zaterdag in maart en opnieuw in zalencentrum De Coehoorn te Arnhem. De ALV werd door 22 leden geheel of gedeeltelijk bijgewoond. Van 32 leden was bericht van verhindering ontvangen.

Het ochtenddeel van de vergadering werd traditioneel besteed aan de organisatorische zaken binnen de vereniging zoals bestuursverkiezingen, het jaarverslag, het financieel jaarverslag en de begroting.

Het jaarverslag wordt alleen nog op papier verzonden naar leden en donateurs die niet over een e-mail adres beschikken. Bij de jaarafsluiting ging het om nog slechts 4 personen. De overige leden en donateurs ontvangen het jaarverslag in digitale vorm per e-mail. Relaties van VleGel (waaronder de contactpersonen van natuurorganisaties en alle Gelderse gemeenten), ontvangen een e-mail waarin wordt aangegeven dat het jaarverslag vanaf dat moment kan worden gedownload van de website.

Op verzoek van één van de (nieuwere) leden werd een discussie gevoerd hoe nieuwe leden makkelijker aansluiting vinden bij de activiteiten van de vereniging. Hiervoor werden veel suggesties geopperd; inmiddels is op de website per activiteit een pagina aangemaakt met tips.

Tijdens het middagdeel werden verder de volgende presentaties gegeven:

- Gerhard Glas gaf een overzicht van de vermeldenswaardigheden van de wintertellingen 2011 / 2012, o.a. met bijzondere vondsten. Zie verder hoofdstuk 3.1.
- Frans Bosch geeft een toelichting op de voor 2012 geplande activiteiten.
- Tom Dekker vertelt over de doelstellingen van het project vleermuiskasten en presenteert de resultaten van de tellingen in 2011.
- Tjeerd Kooij vertelt over een drietal projecten dat hij (heeft) gecoördineerd: het Zoogdieratlasproject Gelderland (inmiddels afgesloten), het project zoldertellingen en het project kolonietellingen.

- Thijs Bosch vertelt over het project Vliegkunstenaars. Dank zij het winnen van de academische jaarprijs konden aan geïnteresseerde natuurliefhebbers hoge snelheidscamera's worden uitgereikt, waarmee het vlieggedrag van vliegende dieren zoals vleermuizen kan worden geanalyseerd. Hij toonde spectaculaire beelden (zie ook www.vliegkunstenaars.nl).
- Frans Bosch toont foto's van vleermuizen in bijzondere situaties.
- Ruud Kaal toont resultaten van een onderzoek met een datalogger die de temperatuur in een vleermuiskast registreert. Kleine temperatuurschommelingen zouden kunnen duiden op bezetting van de kast door vleermuizen.
- Leo Starink gaat in discussie met de aanwezigen over de vraag hoe in een groot uiterwaardengebied vleermuizen kunnen worden geïnventariseerd zonder hoge kosten voor beroepsmatig ecologisch onderzoek. Hij krijgt de nodige suggesties.

Interne communicatie

De communicatie met de leden vindt verder plaats via de volgende kanalen:

- Ledenbrieven. In 2012 zijn 3 ledenbrieven verzonden. Normaliter zijn dat er ongeveer 5.
- E-mail. Voor dringende tussentijdse berichten zijn via groepsverzending aan alle leden e-mails verzonden.

Website

De website van VleGel met als URL www.vlegel.org geeft aan belangstellenden informatie over de vereniging en haar activiteiten. Op de website is altijd actuele informatie over de geplande activiteiten te vinden, alsmede foto's van reeds uitgevoerde activiteiten. Er is ook een besloten deel dat alleen voor de leden toegankelijk is via een inlogprocedure. In dit deel kunnen onder andere alle belangrijke documenten van de vereniging worden gedownload, zoals de actuele ledenlijst.

Gemeentegidsen

De contactgegevens van VleGel zijn ook te vinden in de gemeentegidsen, die inmiddels grotendeels digitaal zijn. De opzet is dat zoveel mogelijk de contactgegevens worden opgenomen van een lid dat in de desbetreffende gemeente woont. Zijn in een gemeente geen leden woonachtig dan worden de contactgegevens van de desbetreffende regiocoördinator opgenomen. Is die er ook niet dan worden de contactgegevens van het secretariaat opgenomen. Met de uitgevers van de gemeentegidsen is afgesproken dat de controle op de actualiteit van de gegevens door het secretariaat wordt gedaan.

Vleermuis.net

Dé website in Nederland op het gebied van vleermuizen is vleermuis.net. Op deze website heeft VleGel een eigen pagina (Werkgroepen > Vleermuiswerkgroep Gelderland).

Externe contacten

Vleermuiswerkgroep Gelderland onderhoudt met de volgende organisaties contacten:

- Zoogdiervereniging. VleGel is een zelfstandige vereniging en geen werkgroep van de Zoogdiervereniging zoals dat in sommige andere provincies wel het geval is. Daar zijn zoogdiwerkgroepen die zich ook met vleermuizen bezig houden. In 2012 heeft overigens geen formele overleg met de Zoogdiervereniging plaats gevonden.
- Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN). De VLEN is vooral bekend van de website vleermuis.net, het jaarlijkse VLEN-congres en de Nacht van de Vleermuis. In 2012 was er geen gestructureerd overleg tussen vleermuis-/zoogdiwerkgroepen in VLEN-verband.
- Stichting Landschapsbeheer Gelderland. Met SLG wordt samengewerkt ten aanzien van het afhandelen van vleermuismeldingen (zie hoofdstuk 9). Op 9 oktober 2012 heeft het jaarlijks overleg plaatsgevonden.
- Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Stichting Het Geldersch Landschap / De Geldersche Kasteelen. Contacten met deze terreinbeherende organisaties vonden met name lokaal plaats en betroffen in de meeste gevallen de uitvoering van wintertellingen en het beheer van de winterobjecten. Daarnaast hebben we voor de uitvoering van het VleGel weekend bij Eerbeek intensief contact met de terreinbeheerders gehad.

- Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA). De NVWA beheert het meldpunt voor bijt-incidenten met vleermuizen. De NVWA kan aan VleGel nadere informatie vragen over bepaalde meldingen en verder is er overleg bij geconstateerde rabiësgevallen. VleGel ontvangt de kwartaalrapporten van op rabiës onderzochte dieren (zie hoofdstuk 9).

Op lokaal niveau wordt uiteraard met een veelheid aan organisaties contacten onderhouden zoals met gemeenten, dierenasiels, dierenartsen, dierenambulances, IVN, KNNV, groenforums, en dergelijke.

1.2 Financieel jaarverslag

Omschrijving	Resultaten 2012	Begroting 2012	Resultaten 2011
<u>INKOMSTEN (in €)</u>			
Contributies	1.140,00	1.200,00	1.197,50
Overige algemene inkomsten	70,81	100,00	211,85
Voorlichting	180,00	160,00	180,00
Workshops	0,00	0,00	0,00
VleGel-weekend	25,00	0,00	457,64
Onderzoek	240,00	240,00	740,00
Overige activiteiten	272,50	250,00	250,00
Totaal	1.928,31	1.950,00	3.036,99
<u>UITGAVEN (in €)</u>			
Organisatiekosten	276,03	450,00	495,59
Jaarvergadering en jaarverslag	105,90	150,00	129,24
Materiaalkosten	400,00	500,00	0,00
Voorlichting	20,00	50,00	11,24
Workshops	72,40	200,00	107,42
VleGel-weekend	319,41	600,00	700,82
Onderzoek	42,69	50,00	521,01
Overige activiteiten	0,00	p.m.	0,00
Reservering mistnetten	150,00	150,00	150,00
Totaal	1.236,43	2.150,00	2.115,32
Overschot (+) of tekort (-)	691,88	-200,00	921,67

Toelichting

Inkomsten

- De inkomsten waren nagenoeg volgens begroting.

Uitgaven

- Alle uitgaven waren minder dan begroot. De begroting was gebaseerd op de uitgaven in eerdere jaren, maar de kosten zijn gewoon meegevallen.
- De materiaalkosten betreffen de aanschaf van een partij vleermuiskasten die ons werd aangeboden. In de begroting was voor de aanschaf van vleermuiskasten een geschat bedrag opgenomen, maar toen was deze partij overigens nog niet bekend.
- De kosten van het VleGel-weekend worden hoofdzakelijk bepaald door de huur van de accommodatie en de kosten van de etenswaren. In 2011 zijn ook nog kosten betaald van het weekend in 2010, wat het beeld vertekent.

BALANS PER 31 DECEMBER 2012

ACTIVA			PASSIVA		
	31-12-12	31-12-11		31-12-12	31-12-11
ING 1995893	1.034,20	1.543,37	Vrij kapitaal	5.711,90	5.170,02
Rentemeerrekening	5.627,46	4.576,65	Algemene reserve	500,00	500,00
Overlopende activa	240,00	0,00	Reservering mistnetten	600,00	450,00
			Overlopende passiva	89,76	0,00
TOTAAL	6.901,66	6.120,02	TOTAAL	6.901,66	6.120,02

Toelichting

- De overlopende activa betreffen de nog van de Zoogdiervereniging te ontvangen vergoeding voor de wintertellingen.
- De overlopende passiva betreffen een nog uit te betalen declaratie van één van de bestuursleden.
- De financiële situatie van de vereniging is gezond te noemen.
Jaarlijks wordt € 150 toegevoegd aan de reservering voor de vervanging van de mistnetten. Afgesproken is dat er altijd een strategische reserve van € 500 aanwezig moet zijn.
Het kapitaal dat niet is vastgelegd voor reserveringen, is beschikbaar voor vrije besteding.

2. Kennisvermeerdering

Jaarlijks VleGel-weekend

Het VleGel-weekend had dit jaar de nodige voeten in de aarde. Bij de aanvankelijk gekozen locatie konden we geen geschikte kampplaats vinden. Gelukkig kon het weekend alsnog doorgang vinden in het weekend van 31 augustus - 2 september, dank zij een scoutinggebouw bij Eerbeek. Het was weer een zeer veelzijdig weekend. Er zijn terreinen verkend met de batdetector, er is op diverse plaatsen gevangen met mistnetten, deelnemers konden kennis maken met het controleren van vleermuiskasten en er zijn zolders geïnspecteerd van kerken en kastelen.

Beslist opzienbarend was het gebruik van een elektronische vleermuizenlokker bij het vangen. Uit de ultrasone luidspreker klinken sociale geluiden van verschillende soorten vleermuizen, waaronder angstroepen. De geluiden zelf staan op een laptop. De luidspreker is bevestigd op het statief van een zgn. harpval. Dit is een raamwerk met dunne nylon draden. De gedachte is dat vleermuizen worden aangetrokken door de roepen en dan om de luidspreker gaan cirkelen. En in die cirkel staat de harpval. De vleermuizen botsen tegen de draden, raken uit hun evenwicht en vallen in de opvangzak, waar ze niet zelf uit kunnen kruipen of vliegen. Opmerkelijk was dat bij het gebruik van de lokker maar liefst 30 vleermuizen zijn gevangen (waaronder 2 terugvangsten), terwijl op andere locaties niet meer dan 5 vleermuizen zijn gevangen.

Workshops en excursies

Ter bevordering van kennis en vaardigheden, werden in 2012 weer een aantal activiteiten georganiseerd. Ze werden allemaal geleid door ter zake deskundige leden van VleGel.

- Geluidenworkshops voor beginners
In de regio's Noord-Veluwe en Gelderse Vallei en in Arnhem voor de hele provincie zijn workshops gehouden om beginners meer vertrouwd te maken met het werken met de batdetector.
- Excursie naar winterverblijf Klein Heidekamp (29 september)
Veel leden willen wel eens een winterverblijf bezoeken, maar de mogelijkheden daartoe zijn beperkt. Daarom organiseert VleGel elk jaar in de herfst een bezoek aan het grootste overwinteringsverblijf van Gelderland (>1.000 dieren). De kelders zijn dan inmiddels bevolkt door enkele tientallen dieren. Zij zijn dan nog niet in winterslaap, maar in gewone slaap en het beeld komt goed overeen met dat in de winter. Een datalogger registreert de in- en uitvliegende dieren. Dit jaar waren weer veel meervleermuizen te bewonderen.
- Workshop herkenning winterslapende vleermuizen (28 november)
Ook een jaarlijks terugkerende en druk bezochte workshop. Een must voor wintertellers, maar ook heel interessant voor niet-tellers, omdat het voor bepaalde soorten nog steeds erg lastig is om ze aan de hand van uiterlijke kenmerken te determineren.

Hoewel de activiteiten nog steeds primair voor de eigen leden worden georganiseerd, zijn ze ook toegankelijk voor niet-leden, zodat ook zij kennis kunnen maken met de activiteiten van de vereniging.

3. Voorlichting

Met de komst van een nieuwe voorlichtingscoördinator in het bestuur (Herman Heskamp) heeft deze belangrijke activiteit weer een impuls gekregen. De meeste voorlichtingsactiviteiten vinden plaats op verzoek, waarbij uiteraard jaarlijks terugkerende activiteiten zijn. Ze worden doorgaans uitgevoerd door in de buurt wonende leden zonder dat deze vanuit het bestuur worden aangestuurd. Wel zijn er vanuit de vereniging voorlichtingsmaterialen beschikbaar. Er worden verschillende voorlichtingsmethoden gebruikt, die desgewenst kunnen worden gecombineerd:

- Lezing
Als het gaat om een publiekslezing is het onderwerp de levenswijze van vleermuizen in het algemeen. Deze wordt geïllustreerd met behulp van een film of een PowerPoint presentatie. Voor speciale groepen kan ook een lezing op maat worden verzorgd.
- Wandeling met de batdetector
Een wandeling met de batdetector is een openbaring voor wie dat nog nooit heeft meegeemaakt. De deelnemers maken in de natuur kennis met verschillende soorten vleermuizen en hun ultrasone geluiden.
- Kraam
De kraam wordt geplaatst op evenementen met een "groen" karakter. Het geven van positieve informatie over vleermuizen (wegnemen van eventuele negatieve gevoelens) is een belangrijke doelstelling. Ook wordt voorlichting gegeven over de activiteiten van de vereniging. Na jaren niet meer te zijn ingezet is gebleken dat de materialen zijn verouderd. In 2013 zullen deze geheel worden vernieuwd.

Activiteitenoverzicht

Acquoy. Rondleiding in Fort Asperen, film, quiz en wandeling met de batdetector buiten.

Apeldoorn. Wandeling met de batdetector in park Berg en Bos t.g.v. avondopenstelling van De Apenheul.

Arnhem. Kraam ter gelegenheid vanierendag.

Bennekom. Wandeling met de batdetector op het Landgoed Hoekelum.

Brummen. Wandeling met de batdetector.

Duiven. Kraam op een evenement over landschapsvoorlichting.

Ede. Film, quiz en wandeling met de batdetector vanuit Natuurcentrum Veluwe (2x).

Ede. Voorlichting bij de vleermuiskelder t.g.v. een huifkartocht over de hei.

Ermelo. Lezing voor een seniorenclub.

Ermelo. Lezing plus wandeling met de batdetector op de landgoederen Oud Groevenbeek en Oldenaller (7x), voor resp. Natuurcentrum Het Pakhuis en Natuurmonumenten.

Ermelo. Wandeling met de batdetector voor het vleermuizenproject van een basisschool.

Ermelo. Middagactiviteit voor kinderen.

Ermelo. Lezing voor groep 6 van 11 basisscholen op de boomfeestdag met als thema "Wie wonen er in een boom?"

Ermelo. Begeleiding vleermuisdeel ecologieproject groep 5 atheneum, incl. veldwerk.

Ermelo. Kraam ter gelegenheid van het heidefeest.

Hierden. Lezing voor een seniorenclub.

Leuvenhorst. Vleermuizen spotten met jongeren van een YMCA-kamp.

Lochem. Lezing voor de IVN-afdeling.

Neede. 5 lezingen en wandelingen met de batdetector met in totaal 250 deelnemers.

Nijmegen. Wandeling met de batdetector in Park Brakkenstein.

Opheusden. Wandeling met de batdetector.

Velp. Wandeling met de batdetector op Landgoed Biljoen.

Vorden. Wandeling met de batdetector op Landgoed Hackfort.

Zeddam. Lezing over vleermuisopvang op een avond van Natuur Actief.

Nacht van de vleermuis

In het laatste weekend van augustus wordt in heel Europa aandacht besteed aan vleermuizen tijdens de European Bat Night. In Nederland worden de activiteiten gecoördineerd en gefaciliteerd door de Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN). In de volgende plaatsen zijn wandelingen met de batdetector georganiseerd: **Apeldoorn, De Steeg, Duiven, Eerbeek, Gaanderen, Lochem (2x), Noordijk en Nijmegen.**

Anke Hollink (midden) laat de kinderen via de batdetector de 'sonargeluiden' van een vleermuis horen. „Kijk, daar vliegt er één”, roepen ze enthousiast. foto Michel Beskers

Vleermuismuseum

In Neede bevindt zich het officiële Nederlandse vleermuismuseum. In 2012 zijn hier 5 groepen rondgeleid met in totaal 86 deelnemers. Kinderboekenschrijfster Ruth Frederiks bracht ook een bezoek aan de expositie. Zij heeft een kinderboek geschreven en geïllustreerd over Gerd, de vleermuis. Daarna gingen ze met IVN-gidsen en de kinderen naar buiten om vleermuizen te spotten.

Vleermuizen in de Stad

Vleermuizenindestad.nl is een website die alle informatie over het omgaan met vleermuizen in de stad bundelt. De initiatiefgroep houdt elk jaar een symposium over dit onderwerp, dit jaar in Arnhem. Drie bestuursleden van Vlegel waren bij het symposium betrokken, respectievelijk als organisator, als in-leider en als gids op een wandeling met de batdetector in Park Sonsbeek.

VleGel(leden) in de media

Ook in 2012 kwamen VleGel of leden van VleGel weer in het nieuws.

- Voor **Omroep Gelderland** geeft Herman Heskamp bij de vleermuiskelder in Park Sonsbeek in Arnhem uitleg over het gebruik van sonar door vleermuizen.
- **Dagblad De Stentor** bericht over het toegenomen aantal vleermuizen in de winterverblijfplaatsen van De Hoge Veluwe.
- **Dagblad De Stentor** bericht over het stilleggen van de renovatie van enkele flatgebouwen in Apeldoorn i.v.m. de aanwezigheid van vleermuizen in de spouw (zie ook hoofdstuk 4).
- **TV Gelderland** interviewt Henriette van der Loo over een winterverblijf van gewone dwergvleermuizen in een kantoorgebouw, bewoond door antikrakers, midden in Doetinchem.
- **Mijn Magazine** plaatst een portret van vleermuisdeskundige Henriette van der Loo.
- Voor **Achterhoek FM** geeft Henriette van der Loo een interview van een uur over vleermuizen.
- **RTV Apeldoorn** zendt een interview uit met Ruud Kaal en Jan Mannak over hun activiteiten als vleermuisvrijwilligers. De aanleiding was een vleermuis melding die door hen was afgehandeld bij de twee makers van het programma.
- **Harderwijk FM** interviewt Max Ferwerda over de afhandeling van een vleermuis melding bij één van de bestuursleden van de omroep.
- **Huis-aan-huisblad De Rozet** dat wordt verspreid in plaatsen ten oosten van Nijmegen plaatst een artikeltje met foto over de vleermuis excursie bij het Wijlermeer die door Nanne Nauta en Peter Walvius werd verzorgd.

Voorlichting vanuit het secretariaat

Ook in 2012 is VleGel weer vele malen benaderd met vragen over vleermuizen. Over de leefwijze van vleermuizen, hulp bij een spreekbeurt, vragen m.b.t. ecologisch onderzoek, verzoeken om inventarisatiegegevens, hulp bij mitigerende of compenserende maatregelen, vragen van journalisten, van studenten, e.d. Alle vragenstellers zijn zo goed mogelijk geholpen of doorverwezen.

4. Vleermuisbescherming

Vleermuisbescherming is een belangrijke doelstelling van de vereniging. VleGel wordt geregeld benaderd door mensen die zich zorgen maken over vleermuizen in verband met geplande ruimtelijke ingrepen. Overigens speelt vaak ook eigenbelang een rol. Daarnaast kunnen leden zelf stuiten op mogelijk negatieve effecten van ruimtelijke ingrepen. Door in gesprek te gaan met de initiatiefnemers of vergunningverlenende instanties te informeren wordt getracht de negatieve effecten te voorkomen. Eventueel worden de vleermuisactiviteiten ter plaatse bekeken met een batdetector. VleGel voert zelf echter geen ecologisch onderzoek uit, dat laten wij graag over aan de ecologische adviesbureaus. Als VleGel hiervoor wordt benaderd wordt verwezen naar de website waar een lijst kan worden gedownload met ecologische adviesbureaus in Gelderland die ook vleermuisonderzoek aanbieden. Indien nodig worden zienswijzen of bezwaarschriften ingediend (altijd via het bestuur).

In het afgelopen jaar hebben leden en/of het bestuur bemoeienis gehad met de volgende beschermingsactiviteiten:

- **Apeldoorn.** Bij een groot renovatieproject aan de Sprengenparklaan werden meldingen ontvangen van bewoners die verdreven vleermuizen vonden in het portiek en vleermuizen met isolatiekorrels op de vacht. Via Dienst Regelingen werd het werk stilgelegd totdat de resultaten van behoorlijk ecologisch onderzoek bekend waren.

- **Doetinchem.** Deelname in een platform over de oostelijke Randweg m.b.t. vleermuisknelpunten.
- **Doetinchem.** Onderzoek op gebruik door vleermuizen van een bomenrij. Nadat hier een baltslocatie van de Rosse vleermuis werd gevonden en getoond aan de verantwoordelijke ambtenaar, werd besloten de bomen niet te kappen maar, integendeel, de reeds gevormde hiaten in de rij, op te vullen met grote bomen.
- **Ede.** Na vele jaren vertraging als gevolg van de economische crisis, wordt het winkelcentrum Het Nieuwe Landgoed nu toch ontwikkeld. Daarmee samenhangend wordt de N224 verbreed. Omdat het een topgebied voor vleermuizen is en het laatste onderzoek inmiddels 5 jaar oud is, is op verzoek van VleGel opnieuw onderzoek uitgevoerd. Twee soorten blijken helemaal of nagenoeg te zijn verdwenen. Om de beschermingsgraad te verhogen zijn de geadviseerde mitigerende maatregelen alsnog in het bestemmingsplan opgenomen.
- **Ede.** Op de voormalige kazerneterreinen worden 90 gebouwen gesloopt en 207 (vergunningplichtige) bomen gekapt. Ten behoeve van de ontsluiting van de hier te bouwen woningen wordt de Parklaan aangelegd. Omdat het laatste vleermuisonderzoek inmiddels 5 jaar oud is, is hernieuwd onderzoek uitgevoerd. Omdat het rapport veel vragen oproept is een zienswijze ingediend. Na een toelichting blijkt de bescherming afdoende te zijn geregeld.
- **Ede.** Een bewoner van de Parkweg benadert VleGel met de mededeling dat zijn woning waarin zich een kraamverblijf bevindt, zal worden gesloopt. Er blijkt echter een degelijk ecologisch onderzoek te zijn uitgevoerd en er worden afdoende mitigerende maatregelen getroffen.

- **Ede.** T.b.v. de aanleg van sportvelden zullen 25 forse eiken die een vliegroute vormen verdwijnen. Er is een alternatieve bomenrij aangelegd, maar de te kappen bomen zijn niet onderzocht op verblijfplaatsen. Op verzoek van VleGel gebeurt dat alsnog. Er worden geen verblijfplaatsen aangetroffen.
- **Ede.** T.b.v. de reconstructie van de Zandlaan zullen 84 bomen worden gerooid. Het ecologisch onderzoek rammelt, maar omdat in overleg met VleGel nieuwe laanbomen zullen worden geplant, wordt geen zienswijze ingediend.
- **Mechelen** (gemeente Gendringen). Op het Landgoed Landfort is een beperkte vleermuisinventarisatie uitgevoerd.
- **Nijmegen.** Als mitigerende maatregel is op het VGZ-terrein aan de Nijmeegsebaan een tiental vleermuiskasten opgehangen. De kasten zijn gecontroleerd op gebruik en ook is het terrein geïnventariseerd op vleermuizen. In de kasten zijn geen en op het terrein zijn nauwelijks vleermuizen aangetroffen.
- **Nijmegen.** Omwonenden maken zich zorgen over de verbouwing van het voormalige klooster Mariënbosch. Na bestudering van het vleermuisonderzoek komt VleGel tot de conclusie dat het onderzoek professioneel is uitgevoerd en dat een doortimmerd mitigatieplan is opgesteld.
- **Otterlo.** Het recreatiepark De Zanding zal grotendeels opnieuw worden ingericht. Er is een professioneel vleermuisonderzoek uitgevoerd waaruit geen negatieve effecten blijken.
- **Wekerom.** Het bestaande dorps huis /sporthal wordt gesloopt en vervangen door een Kulturhus. Uit eerder onderzoek is bekend dat er gewone dwergvleermuizen en laatvliegers in de omgeving voorkomen, maar het gebouw is niet op verblijfplaatsen onderzocht. Op verzoek van VleGel gebeurt dat alsnog. Volgens de onderzoekers bevinden zich in het gebouw geen verblijfplaatsen.
- **Spankeren.** In de zomer van 2012 werden boven de IJssel meervleermuizen waargenomen. Er is gecontroleerd of deze dieren overdag verbleven in het koetshuis van de Gelderse Toren (voormalige verblijfplaats) maar dat was helaas niet het geval.

5. Winterverblijfplaatsen

Tellingen vleermuizen in winterkwartieren winter 2011 / 2012

Tijdens de wintertellingen 2011/2012 was aanvankelijk sprake van een betrekkelijk zachte periode en echte winter met sneeuw en vooral strenge vorst was er pas vanaf eind januari tot het einde van de telperiode.

Onder leiding van 20 tellingleiders (maar ook enkele andere leden inspecteerden een enkel object) zijn in totaal 241 objecten bezocht, waarvan er 9 nog niet eerder op de lijst stonden. In 187 objecten, verspreid over 80 atlasblokken, werden één of meer winterslapende vleermuizen aangetroffen. Ook nu weer werd een aantal objecten geïnspecteerd waarin gedurende een reeks van winters geen of slechts af en toe een enkele vleermuis werd gevonden; het is de vraag of deze op de lijst gehandhaafd moeten worden omdat ze geen betekenis hebben (gekregen) voor vleermuizen en dus ook geen bijdrage leveren aan de monitoring. Aan de andere kant is er zeker een aantal objecten bij dat vlakbij andere is gelegen, waardoor het eigenlijk geen extra inspanning vergt om ze toch even te bekijken.

Alle tellingen zijn uitgevoerd tussen half december en half februari. De gegevens zijn inmiddels opgenomen in de bestanden van het deelproject wintertellingen van het project Zoogdiermonitoring. De tellingen leverden alles bij elkaar het volgende totaalresultaat:

Vleermuissoort (In eerdere jaren waargenomen in Gelderland)	Aantal dieren		Aantal uur- hokken*
	Dit jaar	%	
Watervleermuis (<i>Myotis daubentonii</i>)	1.846	46,7%	42
Franjestaart (<i>Myotis nattereri</i>)	764	19,3%	44
Baardvleermuizen (<i>Myotis mystacinus / brandtii</i>)	504	12,7%	38
Grootoorvleermuizen (<i>Plecotus auritus / austriacus</i>)	401	10,1%	69
Dwergvleermuizen (<i>Pipistrellus pipistrellus / nathusii</i>)	128	3,2%	10
Meervleermuis (<i>Myotis dasycneme</i>)	98	2,5%	5
Vale vleermuis (<i>Myotis myotis</i>)	1	-	1
Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	-	-	-
Bechstein's vleermuis (<i>Myotis bechsteinii</i>)	-	-	-
Brandt's vleermuis (<i>Myotis brandtii</i>)	-	-	-
Ongedetermineerd	213	5,4	27
TOTAAL	3.955	100,0%	80

* De provincie Gelderland telt in totaal 155 hele en 93 delen van uurhokken (5 x 5 km)

Het totale aantal was ongeveer 80 meer dan vorige winter. Deze winter is wel de put bij het Aardhuis bezocht en dat scheelt direct 90 exemplaren in het totaal maar ook (omdat determinatie niet mogelijk is) in het aantal ongedetermineerde vleermuizen. De kelders Klein Heidekamp lieten met een resultaat van plus 150 zoals gebruikelijk het grootste verschil in aantallen zien. Verschillen van tientallen minder dan vorige winter vertoonden de resultaten van Zilven, Oud Groevenbeek en Staverden. Elders waren de verschillen ten opzichte van vorig jaar kleiner, zowel plus als min.

Wat de soorten betreft was het meest opmerkelijk de vondst van een vale vleermuis in een ijskelder bij Baak dus ten oosten van de IJssel, waar deze soort nog nooit eerder overwinterend is aangetroffen. Discussie ontstond over de vondst van één of wellicht zelfs twee exemplaren van Brandts vleermuis in Klein Heidekamp en een exemplaar bij Teuge. Volgens de geldende afspraken werden foto's van de dieren ingezonden, maar de deskundigen kwamen op grond daarvan niet tot bevestiging van deze waarneming. In bovenstaande tabel zijn deze exemplaren dan ook niet meer apart vermeld. De bechsteins vleermuis en laatvlieger ontbraken geheel. Het aantal getelde meervleermuizen was verheugend hoog (vorig winter: 67). Vier meervleermuizen werden gevonden buiten het 'kerngebied' Vliegveld Deelen e.o., namelijk één bij Loenen en drie in Apeldoorn. Er werden iets meer dwergvleermuizen aangetroffen, maar het aantal baardvleermuizen was exact hetzelfde als vorig winter. De franjestaart handhaafde zich ondanks lagere aantallen als tweede soort.

Uit Limburg gaf men kort na de tellingen als ervaring te kennen dat lagere telresultaten vooral werden verkregen bij tellingen vroeg in de telperiode, toen de winter nog zacht was. Voor Gelderland is dit niet echt getoetst, maar wel is even gekeken naar de tellingen met opvallende verschillen in de aantallen franjestaarten tussen deze en de voorgaande winter. Zeven telresultaten van begin januari lieten in totaal ongeveer minus 150 franjestaarten zien, maar daarnaast lieten drie andere resultaten van na de vorstinvall bij elkaar óók een lager resultaat met ongeveer minus 50 exemplaren zien. Hier tegenover staan dan weer vijf telresultaten van na de vorstperiode met gezamenlijk een plus van ruim 100 franjestaarten (waarvan dan weer de helft in Klein Heidekamp).

Tegen de Limburgse hypothese pleit dat in Gelderland het aantal watervleermuizen ruim 140 hoger was dan voorgaande winter; ook daarvan zat ongeveer de helft in de kelders Klein Heidekamp. Een snelle blik door alle resultaten laat zien dat er zowel in de tellingen vóór als in die na de vorstinvall resultaten zijn met meer, maar ook met minder watervleermuizen dan vorige winter.

Het hogere aantal meervleermuizen heeft hier in elk geval niets mee te maken, op eentje na zijn alle exemplaren gevonden bij tellingen die in beide winters eind januari zijn verricht.

Er werden geen vleermuizen gesignaleerd met verschijnselen die te maken zouden kunnen hebben met het 'white-nose' syndroom, welke ziekte in de Verenigde Staten inmiddels aan 5 - 6 miljoen vleermuizen het leven heeft gekost. De ziekte komt ook in Europa voor, maar leidt hier niet of nauwelijks tot slachtoffers.

Zoals elke winter leverden de tellingen ook ditmaal enkele nieuwe verspreidingsgegevens op voor het Zoogdieratlasproject in Gelderland.

Onderhoud, advisering en aanleg

- **Apeldoorn.** Op de ijskelder van 't Loo is de gronddekking aangevuld, een klusje dat is uitgevoerd door een schoolklas uit Twello.
- **Arnhem.** In het voorgaande jaarverslag is vermeld dat door Vitens mogelijk twee nieuwe vleermuiskelders zouden worden gebouwd bij waterpompstation La Cabine. Deze zijn inderdaad gebouwd en waren in januari gereed, te laat om nog door vleermuizen te kunnen zijn ontdekt.
- **Op De Hoge Veluwe** is een voormalige voerkelder die bestemd is voor overwintering van vleermuizen, verder aangepast door verbetering van de gronddekking.
- **Deest.** Met Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer is overlegd over bouwkundige maatregelen voor een steenoven, nodig in het kader van de nieuwe inrichting van de uiterwaard en tevens een verbetering en stabilisering van de functie als winterkwartier.
- **Doetinchem.** Advies gegeven over het voor vleermuizen geschikt maken van een bunkertje uit de oorlog in bosachtig terrein (Vitens, pompstation).
- **Ede.** Curieus was de bouw van een 'faunatoren', die als een soort ark van Noach onderdak zou moeten bieden aan een veelheid van soorten vogels, insecten en vleermuizen en waarvan het binnenste zou moeten dienen als winterkwartier. Dat dit zal gaan werken lijkt gezien de constructie niet reëel.
- **Heerwaarden.** In de zomer zijn de deuren van Fort Nieuw Sint Andries door vandalisme vernield. Staatsbosbeheer heeft gelukkig tijdig herstel laten uitvoeren.
- **Lichtenvoorde.** Navraag bij de gemeente maakte duidelijk dat een in 2001 uitgebracht advies over de bouw van een vleermuiskelder in een park in een nieuwbouwwijk, waar sedertdien niets meer over was vernomen, niet heeft geleid tot realisatie.
- **Lochem.** Na eerder advies door het Zoogdierbureau heeft Natuurmonumenten besloten tot de bouw van een winterkwartier in terrein het Grote Veld. Eind 2012 is hiertoe materiaal aangevoerd dat door Defensie beschikbaar werd gesteld; de afbouw van het nieuwe kwartier zal in 2013 plaatsvinden.
- **Voorst.** I.v.m. geplande consolidatiewerkzaamheden aan ruïne De Nijenbeek (eind 2013) is het architectenbureau per brief geïnformeerd over de hier aanwezige winterverblijven.

Leden van VleGel waren in elk geval betrokken bij bovenstaande gebeurtenissen. Mogelijk zijn er ook activiteiten rond winterkwartieren uitgevoerd buiten VleGel om, bijvoorbeeld op advies van ecologische adviesbureaus. Dit onttrekt zich dan aan onze waarneming.

6. Kolonietellingen

Een kolonie vleermuizen bestaat uit een groep genetisch aan elkaar verwante dieren waarvan de vrouwtjes 's zomers één of meerdere kraamgroepen vormen. Het aantal kraamgroepen vormt dus een indicatie voor het aantal kolonies. Een kraamgroep, die doorgaans uit enkele tientallen tot wel honderden dieren bestaat is ook gemakkelijker te ontdekken dan verblijfplaatsen van solitaire mannetjes. Uiteraard wil VleGel graag weten hoeveel kolonies er zich van de verschillende soorten vleermuizen in Gelderland bevinden en welke ontwikkeling die te zien geven.

In 2011 is een begin gemaakt met een bestand van kraamverblijfplaatsen in Gelderland. Er is onder andere geput uit de rapportages van het project Afhandeling vleermuismeldingen. In de periode 2003 - 2010 zijn hierin 209 rapporten opgenomen van verblijfplaatsen met meer dan 1 vleermuis. We hebben aan de regiocoördinatoren gevraagd om in het zomerseizoen van 2012 deze lijst eens na te lopen (bellen en/of bezoeken) om te kijken of deze verblijfplaatsen nog steeds in gebruik zijn en of het hier inderdaad om kraamverblijfplaatsen gaat. Mogelijk is een eventuele kraamgroep ook verplaatst naar een andere verblijfplaats in de buurt. Helaas is daar in 2012 nog niet veel van terecht gekomen, maar op den duur moet dit leiden tot een goed overzicht van de vleermuiskolonies in Gelderland.

Al enkele jaren kunnen mensen die een groep vleermuizen in hun huis hebben of die een boom kennen waar een groep vleermuizen in verblijft, dat melden op de website www.vleermuis.net (Vleermuis gezien). Iedere provinciale vleermuiswerkgroep heeft toegang tot de meldingen uit de desbetreffende provincie. Vanuit VleGel coördineert Gerrit Kolenbrander deze activiteiten. Na een melding neemt hij contact op met de melder om meer inzicht in de melding te krijgen en vast te stellen of een bezoek ter plaatse nodig is. Vanuit de kennisbehoefte van VleGel is dat doorgaans wenselijk omdat een gemiddelde burger nu eenmaal geen vleermuissoorten kan onderscheiden. In dat geval wordt de melder doorverwezen naar de dichtstbijzijnde VleGel-lid. Een telling ter plaatse biedt tegelijkertijd veel mogelijkheden om voorlichting te geven aan de bewoners (en vaak ook aan nieuwsgierige burens).

De meldingen van 2012

De afgelopen vijf jaar zijn de onderstaande aantallen meldingen op [vleermuis.net](http://www.vleermuis.net) gezet:

• 2012	: 23	Eerste melding: 11 maart	Laatste melding: 24 oktober
• 2011	: 100	Eerste melding: 11 april	Laatste melding: 6 oktober
• 2010	: 27	Eerste melding: 11 april	Laatste melding: 1 december
• 2009	: 36	Eerste melding: 26 april	Laatste melding: 20 augustus
• 2008	: 24	Eerste melding: 20 april	Laatste melding: 1 oktober

In slechts 9 van de 23 gevallen betrof het daadwerkelijk een melding van een kolonie, in 3 gevallen was het vraag en de overige meldingen hadden betrekking op vleermuizen die men heeft zien vliegen. Het grote aantal meldingen in 2011 was een gevolg van een fout in het menu van de website waardoor ook overlastmeldingen op de site terecht kwamen. Slechts 10 meldingen waren toen echte koloniemeldingen, wat in lijn ligt met het aantal echte koloniemeldingen in 2012. In 2012 is deze fout hersteld.

Voor zover soorten zijn teruggemeld, betrof het in alle gevallen gewone dwergvleermuizen, slechts in 1 geval ging het om laatvliegers.

7. Zolderonderzoek

Sinds 2008 vormen de zoldertellingen in Gelderland een onderdeel van het monitoringproject zoldertellingen van de Zoogdiervereniging. Dit monitoringproject is gestart in Zuid-Nederland met als doelsoorten: Grijsz grootoorvleermuis en Ingekorven vleermuis. Andere soorten gelden als "bijvangst". Omdat deze soorten in Gelderland vooralsnog niet voorkomen, hebben we hier uitsluitend met "bijvangst" te maken. Voor dit project heeft de Zoogdiervereniging telformulieren en een handleiding ontwikkeld. Ten behoeve van de uniformiteit worden deze ook in Gelderland gebruikt. Hoewel in Zuid-Nederland in de maand augustus wordt geteld hebben wij deze werkwijze niet overgenomen. In Gelderland wordt vooralsnog de gehele zomer geteld.

Zoldertellingen 2012

In 2012 zijn 34 objecten geteld door 9 teams. Dat zijn er helaas flink wat minder dan in 2011 toen nog 51 objecten zijn geteld. De oorzaak is tijdgebrek van een aantal tellers. Het merendeel van de objecten betreft kerken, waarbij zolders en torens niet als aparte objecten zijn beschouwd.

In 21 van de 34 objecten waren vleermuizen aanwezig. In 11 objecten zijn geen vleermuizen, maar is wel mest aangetroffen en in 2 objecten zijn noch vleermuizen, noch mest aangetroffen.

In onderstaande tabel zijn de aangetroffen soorten weergegeven.

Vleermuissoort	Aantal objecten	Aantal dieren
Grootoorvleermuizen	17	195
Laatvlieger	2	42
Gewone dwergvleermuis	2	3
TOTAAL	21	240

Grootoorvleermuizen zijn typische "kerkgangers" en het is dan ook niet verwonderlijk dat dit de meest aangetroffen soort is. Het onderscheid tussen gewone grootoorvleermuis en grijsz grootoorvleermuis is op afstand doorgaans moeilijk te maken, maar gezien het verspreidingsgebied van de grijsz grootoorvleermuis (zuidelijk Noord-Brabant en zuidelijk Limburg), mogen we aannemen dat het in alle gevallen om de gewone grootoorvleermuis gaat. In 9 van de 17 objecten zijn groepen aangetroffen (waarvan 3 objecten met meer dan 25 dieren), in de resterende 8 objecten is slechts 1 dier gevonden. In 2 objecten zijn jonge dieren aangetroffen (respectievelijk 32 en 2).

Kolonie laatvliegers in kerk Bredevoort

8. Project vleermuiskasten

De doelstellingen van het project zijn:

- Het verzamelen van informatie m.b.t. het gebruik van kunstmatige vleermuisverblijven.
- Het verstrekken van informatie over kunstmatige vleermuisverblijven.
- Het coördineren van activiteiten m.b.t. vleermuiskasten (aanschaf of bouw, ophangen, tellen).
- Het verzamelen van telgegevens van vleermuiskasten in Gelderland.

In 2012 waren de volgende projecten bekend waar grotere aantallen vleermuiskasten zijn geplaatst. In alle gevallen worden de kasten geteld door leden van Vle-Gel. Een kast wordt als gebruikt genoteerd als er vleermuizen of mest in is aangetroffen.

Foto Kees Jan Schilstra

Arnhem - Warnsborn

In 2011 zijn 23 ronde houtbeton kasten (Schwegler 2FN) opgehangen op Landgoed Warnsborn t.b.v. het Zoogdieratlasproject. In 2012 zijn geen vleermuizen of mest aangetroffen.

	2012	2011
Aantal telronden	1	1
Aantal kasten gebruikt	-	1
Hoogste aantal dieren in 1 ronde	-	1
Hoogste aantal dieren per soort, in 1 ronde:		
Gewone grootoorvleermuis	-	1

Brummen

In Brummen zijn 10 vleermuiskasten opgehangen, als mitigerende maatregel bij de sloop van een basisschool. In 2011 werd in de kasten niets gevonden behalve spinnen, insecten en vogelpoep. Aan de gemeente is doorgegeven dat de kasten aanpassing behoeven om succesvol te kunnen zijn (nauwere invliegopening). Aangezien dat nog steeds niet is gebeurd, heeft in 2012 geen controle plaatsgevonden.

Ede - Edese Bos

In 2011 zijn hier, verspreid over 10 locaties, 40 ronde houtbetonkasten opgehangen. De bedoeling is om een geheel nieuwe methode van vleermuisonderzoek uit te testen, nl. het volgen van vleermuizen in het landschap d.m.v. een geautomatiseerde vorm van telemetrie. Het project wordt gecoördineerd door het Nederlands Instituut voor Ecologie in Wageningen.

	2012	2011
Aantal telronden	5	5
Aantal kasten gebruikt	21	18
Hoogste aantal dieren in 1 ronde	13	15
Hoogste aantal dieren per soort, in 1 ronde:		
Gewone grootoorvleermuis	12	10
Franjestaart	1	-
Gewone dwergvleermuis	-	4
Rosse vleermuis	-	1

Ede - Hoekelum en De Sysselt

In 2011 zijn op verschillende locaties in totaal 100 platte vleermuiskasten opgehangen als compenserende maatregel voor de kap van bomen op het nabijgelegen ENKA-terrein i.v.m. woningbouw. De kasten konden echter ook in 2012 niet worden geteld omdat ze nog niet waren genummerd.

Epe / Emst

In 2010 zijn in Epe en Emst, t.b.v. vleermuisonderzoek, door het KNNV 18 ronde houtbeton kasten (Swegler 2FN) opgehangen op een drietal begraafplaatsen.

	2012	2011	2010
Aantal telronden	6	7	6
Aantal kasten gebruikt	9	12	7
Hoogste aantal dieren in 1 ronde	14	12	3
Hoogste aantal dieren per soort, in 1 ronde:			
Gewone grootoorvleermuis	11	8	2
Gewone dwergvleermuis	3	4	1
Rosse vleermuis	-	-	1

Nieuw Milligen

In 2010 zijn hier 47 kasten opgehangen van verschillende types. In de omgeving is een aantal jaren een Bechstein's vleermuis aangetroffen in een winterverblijf en met het project wordt gehoopt ook in de zomer Bechstein's vleermuizen aan te treffen. Tot op heden is dat echter nog niet het geval. In 2011 zijn 12 kasten verplaatst en 16 extra kasten opgehangen. Tevens is van een flink aantal kasten de invliegopening verkleind, met name om vogels te weren.

	2012	2011	2010
Aantal telronden	4	6	
Aantal kasten gebruikt	28	23	18
Hoogste aantal dieren in 1 ronde	47	19	22
Hoogste aantal dieren per soort, in 1 ronde:			
(Gewone) grootoorvleermuis	17	12	14
Gewone dwergvleermuis	29	15	12
Ruige dwergvleermuis	-	-	1
Franjestaart	1	1	-

Nijmegen

Vorig jaar is er op het VGZ terrein aan de Nijmeegse baan een tiental vleermuiskasten opgehangen. De terreinbeheerder heeft deze in eigen beheer (door patiënten) laten maken op de hobbywerkplaats aldaar aan de hand van aangeleverde bouwtekeningen.

In de zomer is door VleGel-leden met de detector op het terrein geïnventariseerd, maar er werden nauwelijks vleermuizen gehoord en gezien. In het najaar zijn de kasten met zaklampen bekeken, maar werden geen vleermuizen gevonden.

Zevenaar

Eén van onze leden heeft in 2007 een vleermuiskast die over was aan zijn woning opgehangen. Aanvankelijk werd de kast bevolkt door ca. 7 gewone dwergvleermuizen, maar dit aantal breidt zich gestaag uit:

2010: 34

2011: 47

2012: 60

De kast wordt 1x per jaar, eind mei begin juni, gecontroleerd.

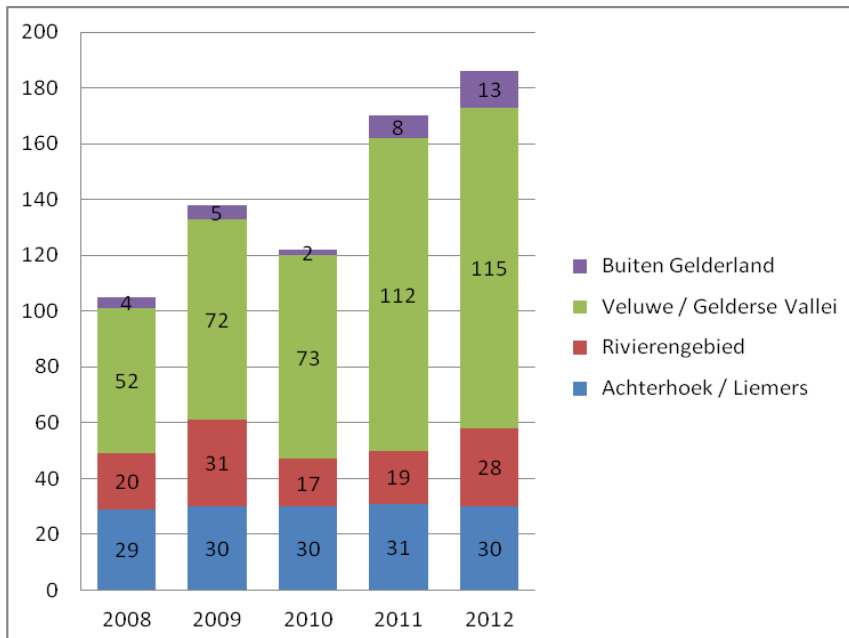
Ophangen van kasten in Nijmegen

9. Afhandeling vleermuismeldingen

In Gelderland worden meldingen van vleermuizen die zijn gevonden of overlast veroorzaken, afgehandeld door een groep van circa 100 personen, waarvan de meesten speciaal hiervoor zijn opgeleid. Het betreft een gezamenlijk project van Stichting Landschapsbeheer Gelderland en VleGel. Het project wordt gefinancierd uit bijdragen van gemeenten. Eind 2012 participeerden 32 van de 56 Gelderse gemeenten. Verheugend was dat een grote gemeente als Arnhem in 2012 is gaan deelnemen. Daarentegen zijn er nog 7 gemeenten die wel een eigen meldpunt hebben, maar niet financieel aan het project bijdragen, waaronder een grote gemeente als Apeldoorn.

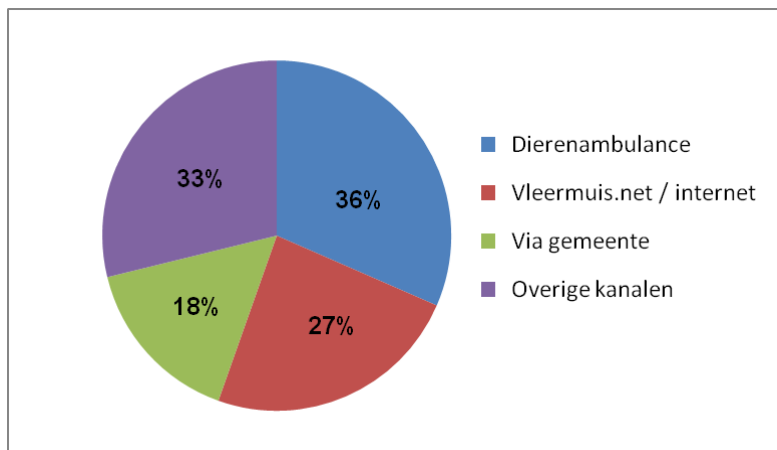
Aantal meldingen

In 2012 zijn 186 meldingen afgehandeld. Dat is iets meer dan de 170 meldingen van 2011. In 31 van de 56 gemeenten zijn meldingen afgehandeld. Gemeenten met 10 of meer meldingen waren Apeldoorn (20), Ede (18), Rheden (13) en Wageningen (10), allemaal Veluwe gemeenten. Met 62% van de meldingen was de Veluwe / Gelderse Vallei so wie so het gebied met de meeste meldingen. Het rivierengebied is traditioneel het gebied met de minste meldingen, maar vertoonde in 2012 wel de grootste toename.

Wijze van contact

Zoals gebruikelijk kwamen de meeste meldingen via de dierenambulances het netwerk binnen. Andere belangrijke contactpunten zijn internet en de gemeente. De overige kanalen betreffen een grote diversiteit van meldpunten. Overigens wijken de percentages in 2012 niet af van die in voorgaande jaren.

Bezoeken

Van de 186 meldingen zijn er 130 bezocht. Dat is 70% van het totaal aantal meldingen en dit aandeel blijkt door de jaren heen zeer constant. Bij de overige meldingen volstond telefonisch advies.

Soorten in 2012

Soort	Aantal meldingen			Aantal dieren		
	2012	2011	2010	2012	2011	2010
Gewone dwergvleermuis	100	85	55	428	892	617
Laatvlieger	24	28	22	61	80	88
Gewone grootoorvleermuis	10	6	6	25	6	37
Rosse vleermuis	-	3	-	-	3	-
Ruige dwergvleermuis	2	2	3	4	2	3
Baardvleermuis	-	1	-	-	1	-
Tweekleurige vleermuis	1	-	-	1	-	-
Onbekend	49	45	27	124	78	87
				643	1.062	832

Gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis vormen nog steeds de top-3 van meest gemelde soorten. Opvallend was natuurlijk de vondst van een zeldzame tweekleurige vleermuis in een achtertuin van een woning in een nieuwbouwwijk van Arnhem.

Het aantal meldingen dat een groep vleermuizen betreft, neemt fors af. Mogelijk worden groepen vleermuizen steeds minder als overlast ervaren en neemt het aantal vleermuizen in nood toe, of weet men het netwerk hiervoor steeds beter te vinden.

Aantal dieren per melding	2012		2011		2010	
Meldingen met 1 dier	136	73%	119	70%	74	61%
Meldingen met meer dan 1 dier	20	11%	34	20%	31	25%
Aantal onbekend	30	16%	17	10%	17	14%
Totaal	186	100%	170	100%	122	100%

Rabiës

Rabiës (hondsdolheid) is een dodelijk virus dat overleeft in dieren en op mensen kan worden overgebracht. Het klassieke rabiësvirus zoals dat van honden bekend is, komt al tientallen jaren niet meer in Nederland (en West-Europa) voor. Er zijn wel 2 virustypen die uitsluitend bij Europese vleermuizen voorkomen (EBLV-1 en EBLV-2).

Tot 2012 werden alle vleermuizen waarmee bijt- of handcontact was geweest (mens en huisdier) onderzocht op EBLV-1 en EBLV-2 door het Centraal Veterinair Instituut in Lelystad. In 2012 zijn er tweemaal wijzigingen geweest in het protocol. Gevallen van alleen handcontact hoeven niet meer te worden onderzocht. Dit voorkomt veel onnodige euthanasie. Ook alle contacten tussen vleermuizen en huisdieren hoeven niet meer te worden gemeld. Voortaan hoeven alleen nog bijtcontacten tussen mens en vleermuis te worden gemeld. De resultaten van de onderzochte vleermuizen waren als volgt.

	2012	2011
Aantal vleermuizen onderzocht	185	181
Waarvan uit Gelderland	23	26
Aantal dieren met rabiës	12	8
Waarvan uit Gelderland	2	3

Alle rabide vleermuizen waren laatvliegers (EBLV-1). Dat is overigens sinds 1993 al het geval. Daarvoor is ook een 5-tal rabide meervleermuizen (EBLV-2) gevonden in Nederland. De twee rabide vleermuizen in Gelderland van 2012 zijn gevonden in Oosterbeek en Arnhem.